

Khymych, I., Yuryk, N. & Kotovska, I. (2018) Valiutnyi rynok Ukrainy: otsinka tendentsii zminy ta osnovni antykrizovi zakhody polityky stabilizatsii [Exchange market of Ukraine: assessment of trends and main crisis activities of the stabilization policy]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava* [Socio-Economic Problems and the State] (electronic journal), Vol. 18, no. 1, pp. 149-165. Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2018/18higzps.pdf>

ВАЛЮТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ОЦІНКА ТЕНДЕНЦІЙ ЗМІНИ ТА ОСНОВНІ АНТИКРИЗОВІ ЗАХОДИ ПОЛІТИКИ СТАБІЛІЗАЦІЇ

Ірина Химич*, Наталія Юрик**, Ірина Котовська***

*Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя,
вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001, Україна
e-mail: khymych31@gmail.com

к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів

**Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя,
вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001, Україна
e-mail: malvina242977@gmail.com

к.е.н., доцент кафедри менеджменту у виробничій сфері

***Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя,
вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001, Україна
e-mail: ira.tsozats@gmail.com

к.е.н., доцент кафедри менеджменту у виробничій сфері

Article history:

Received: March, 2018

1st Revision: April, 2018

Accepted: April, 2018

JEL classification:

E44

H12

UDC:

336.7; 338

DOI:

<https://doi.org/10.33108/sepd.2018.01.149>

Анотація. В даній статті розглянуто особливості функціонування валютного ринку України протягом 2013 року – початку 2018 року. Досліджено динаміку результатів основних показників валютного ринку країни за аналізований період. Проаналізовано тенденції зміни офіційного курсу національної грошової одиниці (гривні) по відношенню до основних іноземних валют (долара, євро). Розглянуто динаміку обсягів валютних інтервенцій, проведених Національним банком України. Досліджено зміни обсягів операцій із готівковою іноземною валютою на основі її купівлі-продажу банківськими установами. Представлено динаміку співвідношення обсягів операцій із готівковою та безготівковою іноземною валютою Національним банком України, а також досліджено тенденцію зміни об'ємів міжнародних резервів. На основі отриманих даних описано основні антикризові заходи для стабілізації ситуації на валютному ринку країни.

Ключові слова: валютний ринок; іноземна валюта; національна валюта; офіційний курс; девальвація; антикризові заходи; інфляція; валютний курс; міжнародні резерви; відсоткова ставка; валютні інтервенції; міжнародні резерви.

Химич І. Валютний ринок України: оцінка тенденцій зміни та основні антикризові заходи політики стабілізації [Електронний ресурс] / Ірина Химич, Наталія Юрик, Ірина Котовська // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2018. — Вип. 1 (18). — С. 149-165. — Режим доступу до журн.: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2018/18higzps.pdf>.

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

1. Постановка проблеми.

Валютний ринок виступає невід'ємною складовою функціонування загального фінансового ринку країни, а ефективність його функціонування – це запорука успішної та конкурентної економіки держави та її фінансових процесів, в цілому.

В сучасних глобалізаційних умовах, жодна держава не в змозі ефективно функціонувати тільки на основі власних фінансових ресурсів, зокрема, країна, яка розвивається. Залучення фінансових ресурсів, на основі прямих іноземних інвестицій, та інших надходжень є звичайним явищем для функціонування на міжнародних фінансових ринках.

Адже, як зазначено науковцями Дзюблюком О. В. та Владимир О. М.: «За умов всебічної глобалізації та інтернаціоналізації суспільно-відтворювальних процесів, розвиток економічних зв'язків неможливий без функціонування налагодженої системи валютних відносин, яка є одним з основних факторів ринкової трансформації економіки. Як засвідчив час, лише країни з ринковою економікою здатні оптимально адаптуватись до існуючих умов господарювання та забезпечити належний рівень розвитку суспільства. Тому країни із раніше замкнутими економічними системами інтенсивно включаються у світовий економічний простір та розвивають систему організації валютних відносин» [4, с. 9].

«Валютні відносини завдають значного впливу на динаміку розвитку економіки кожної країни. Оскільки економіка України характеризується високою відкритістю і є досить чутливою до змін, що відбуваються у міжнародному середовищі, то з метою уникнення чи мінімізації негативних наслідків можливих фінансових криз чи інших несприятливих факторів зовнішнього впливу в країні застосовується ряд регулятивних заходів, направлених на визначення умов організації та реалізації валютних відносин, функціонування внутрішнього валютного ринку та його суб'єктів. Крім процесів, що відбуваються на міжнародних ринках, особливості валютного регулювання визначаються станом, умовами та напрямком внутрішньо-економічного розвитку держави. Оскільки валютне регулювання є складовою як монетарної, так і економічної політики країни загалом, то воно розробляється та реалізується відповідно до загальнодержавних цілей» [4, с. 80].

Варто зауважити, що валютний ринок України хоча і є сформованим, проте, потребує певних змін на основі адаптованості до міжнародної фінансової політики, а це завдання можливо вирішити лише завдяки оновленню, розширенню та вдосконаленню нормативно-законодавчої бази держави, також не потрібно забувати і про забезпечення прийняттого інноваційно-інвестиційного клімату в країні тощо.

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Серед вчених та науковців, які здійснювали дослідження в сфері розвитку та функціонування валютного ринку, а також проводили оцінку існуючої ситуації в Україні, варто відзначити: Береславську О. [1], Бодрову Н. Е. [2], Вдовиченка Н. Є. [3], Владимир О. М. [4; 5], Дзюблюка О. В. [4; 5], Король М. М. [6], Пасічник А. Г. [11], Перехрест Л. М. [12] та багато інших.

3. Постановка завдання.

Для того, щоб покращити існуючу фінансово-економічну ситуацію, яка склалася як і на загальному фінансовому, так і, зокрема, на валютному ринку України, починаючи від 2013 року, необхідно провести ґрунтовний аналіз динаміки результатів основних показників його діяльності. Адже, на основі отриманих висновків можна представити найосновніші антикризові заходи щодо впорядкування та стабілізації

економічних процесів в країні. Тому, основна мета даної статті полягає в здійсненні досліджень щодо функціонування валютного ринку України протягом 2013 року – початку 2018 років, проведенні оцінки тенденцій зміни результатів основних показників його діяльності, а також представленні переліку антикризових заходів для покращення та стабілізації виявленої ситуації.

4. Виклад основного матеріалу.

В сучасних умовах для добробуту будь-якої держави та її населення головною умовою виступає всерозвиненість та ефективність функціонування як національного, так і міжнародного валютних ринків.

Адже, саме розвиненість валютного ринку виступає саме тим індикатором, за допомогою якого і визначається економічний рівень розвитку країни.

Для гарантування національної безпеки, задоволення потреб національної економіки, запобігання кризи української банківської системи, зміцнення позицій вітчизняних банків на національному валютному ринку Україні потрібні міцні, стабільні та надійні банки, які складуть гідну конкуренцію іноземним [5, с. 32].

Варто зауважити, що чи не найважливішим призначенням валютного ринку є забезпечення реалізації валютної політики держави, спрямованої на регулювання національної економіки та розширення зовнішньоекономічних відносин. Адже, валютна політика, як складова монетарної політики, сприяє стабілізації цін, високій зайнятості, економічному зростанню, підвищенні рівноваги платіжного балансу та забезпеченню стабільності національної грошової одиниці.

Також одними із завдань валютної політики, які сприяють досягненню загальноекономічних цілей, є регулювання валютних курсів та диверсифікація валютних резервів відповідно до державних інтересів та умов і завдань економічного розвитку як окремої країни, так і світу загалом.

Відтак, валютний ринок, забезпечуючи реалізацію валютної політики держави, сприяє успішному налагодженню валютних відносин регулятивного характеру. Отже, основними функціями валютного ринку як основи організації валютних відносин виступають:

- 1) формування валютних курсів на основі врівноваження попиту і пропозиції валют;
- 2) забезпечення своєчасності здійснення міжнародних розрахунків та інших операцій з валютою;
- 3) забезпечення хеджування валютних ризиків;
- 4) забезпечення отримання спекулятивного прибутку;
- 5) забезпечення проведення валютної політики [4, с. 40].

В стратегії монетарної політики на 2016-2020 роки, представленої НБУ, детально описано не тільки основні етапи еволюції монетарних режимів в Україні починаючи від 2014 року, а й охарактеризовано застосування, в той чи інший період, необхідного виду валютного курсу.

Так, зокрема, протягом 2014 року в країні, в розпал кризи, діяла, так звана, «еклектична політика», основна ціль монетарної політики якої стосувалася стабілізації фінансової системи.

Протягом 2015-2016 років в країні відбувалося «монетарне таргетування» та був присутній плаваючий валютний курс, основною умовою якого передбачалася також, як і в попередньому, стабілізація фінансової системи. Основними цілями для забезпечення умови даного курсу виступали: дезінфляція, поповнення міжнародних резервів та стабілізація валютного ринку.

За 2017-2018 роки запроваджено «інфляційне таргетування» та плаваючий валютний курс, мета якого полягала в забезпеченні економічного зростання. До

головних цілей даного режиму відносилися: ціль щодо інфляції; поповнення міжнародних резервів; відсоткова ставка як операційна ціль.

Даний курс планується розвивати і надалі (від 2019 року), головною умовою тут уже відзначається достатній рівень міжнародних резервів, а основними цілями служать такі як: ціль до інфляції та відсоткова ставка як операційна ціль.

На думку НБУ, очікується, що плаваючий валютний курс сприятиме розвитку прозорого та ліквідного внутрішнього валютного ринку, на основі: поступового послаблення адміністративних заходів, що обмежують гнучкість обмінного курсу та оприлюднення і роз'яснювання учасникам ринку нормативно-правових актів НБУ (постанови, положення, правила тощо); а також використання валютних інтервенцій з метою: згладжування функціонування валютного ринку; накопичення міжнародних резервів; підтримання трансмісії ключової відсоткової ставки як основного інструменту грошово-кредитної політики [8, с. 6].

Дослідження змін результатів основних показників валютного ринку України виступає вкрай важливим, на даний час, завданням. Адже, в часи фінансово-економічної нестабільності головною необхідністю являється точна оцінка наявних тенденцій для прийняття правильних рішень щодо стабілізації існуючої ситуації.

Першим етапом дослідження даної проблематики виступатиме аналіз динаміки співвідношення офіційного курсу гривні та основних іноземних валют (долар, євро) від 01.01.2013 року до 01.02.2018 року (табл. 1) на основі даних, представлених на сайті НБУ [7].

Таблиця 1. Співвідношення офіційного курсу гривні до іноземних валют від 01.01.2013 року до 01.02.2018 року, грн./100 од.

Період	2013 рік											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Долар США (за 100 дол.)	799,30	799,30	799,30	799,30	799,30	799,30	799,30	799,30	799,30	799,30	799,30	799,30
Євро (за 100 євро)	1082,33	1046,84	1023,50	1048,12	1034,61	1041,01	1061,79	1060,35	1082,01	1099,44	1086,41	1104,15
Період	2014 рік											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Долар США (за 100 дол.)	799,30	998,63	1095,46	1140,16	1177,50	1182,33	1209,72	1360,58	1294,92	1295,07	1496,93	1576,86
Євро (за 100 євро)	1084,97	1364,73	1507,24	1576,38	1602,81	1608,68	1621,15	1792,97	1644,68	1631,53	1868,16	1923,29
Період	2015 рік											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Долар США (за 100 дол.)	1615,78	2776,31	2344,26	2104,68	2104,82	2101,54	2161,18	2118,54	2152,75	2290,40	2388,47	2400,07
Євро (за 100 євро)	1828,26	3141,95	2544,93	2315,57	2293,41	2354,14	2367,57	2387,18	2411,95	2503,41	2527,00	2622,31
Період	2016 рік											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Долар США (за 100 дол.)	2515,18	2705,44	2621,81	2518,65	2516,60	2485,44	2479,82	2565,22	2591,19	2549,60	2559,94	2719,09
Євро (за 100 євро)	2742,30	2977,61	2968,93	2860,69	2803,24	2756,35	2750,12	2864,84	2907,57	2784,67	2707,39	2842,26
Період	2017 рік											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Долар США (за 100 дол.)	2711,90	2705,37	2697,61	2655,15	2635,28	2609,90	2591,56	2557,95	2652,11	2682,94	2701,39	2806,72
Євро (за 100 євро)	2882,75	2864,17	2896,42	2889,06	2944,40	2978,68	3039,64	3048,06	3123,65	3115,43	3194,94	3349,54
Період	2018 рік											
	01	02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Долар США (за 100 дол.)	2800,88	2694,82	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Євро (за 100 євро)	3478,97	3314,90	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Примітка: сформовано на основі даних джерела [7]

Так, проаналізувавши динаміку національної грошової одиниці (гривні) до долара США (рис. 1) за 2013 рік, помітно її стабільний курс, який протримався на рівні 799,30 грн./100 дол. США протягом всього досліджуваного періоду. Що ж стосується тенденцій зміни результатів гривні до євро, то тут ситуація інша: протягом 2013 року офіційний курс національної грошової одиниці скоротився з 1082,33 грн./100 євро (станом на 01.01.2013 рік) до 1104,15 грн./100 євро (станом на 01.12.2013 рік).

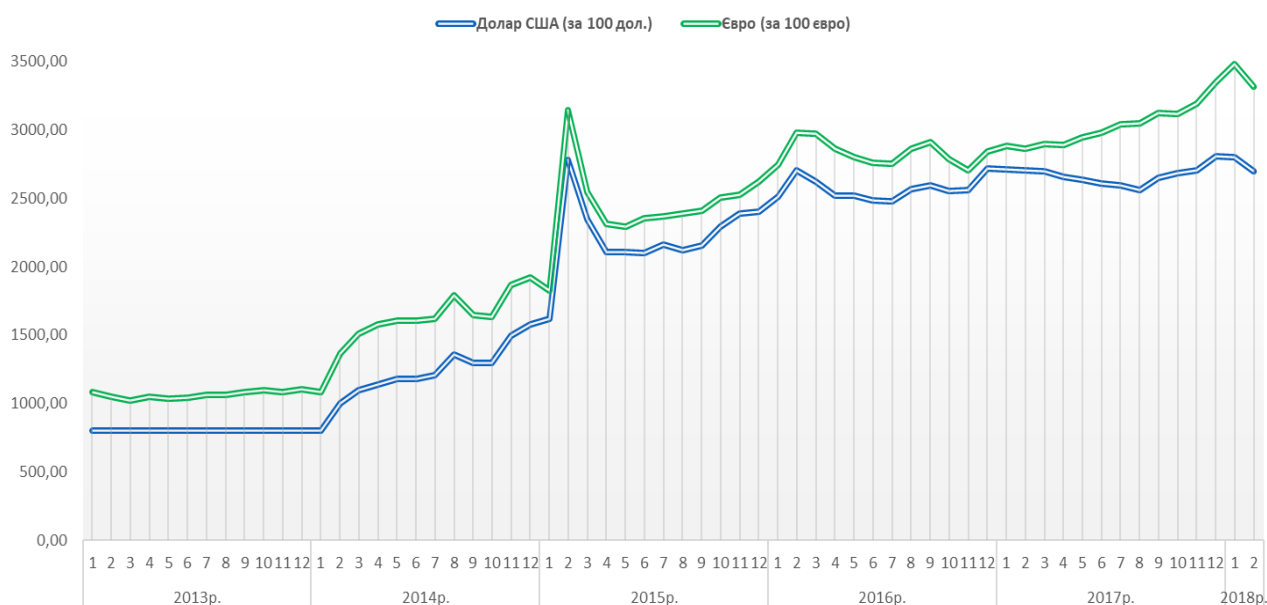

Рис. 1. Динаміка співвідношення офіційного курсу гривні до іноземних валют від 01.01.2013 року до 01.02.2018 року, грн./100 од.

Примітка: сформовано на основі даних табл. 1

Дослідивши зміни національної валюти за 2014 рік виявлено те, що якраз на цей період і припадає початок стрімкого знецінення національної грошової одиниці по відношенню до основних іноземних валют. Так, офіційний курс гривні до долара США скоротився з 799,30 грн./100 дол. США (станом на 01.01.2014 рік) до 1576,86 грн./100 дол. США (станом на 01.12.2014 рік). В свою чергу, офіційний курс гривні до євро також скоротився, а саме: з 1084,97 грн./100 євро (станом на 01.01.2014 рік) до 1923,29 грн./100 євро (станом на 01.12.2014 рік).

Протягом 2015 року ситуація офіційного курсу гривні по відношенню до іноземних валют (долара та євро) зазнала ще стрімкішого падіння (знецінення). Адже, офіційний курс гривні до долара США скоротився з 1615,78 грн./100 дол. США (станом на 01.01.2015 рік) до 2400,07 грн./100 дол. США (станом на 01.12.2015 рік). В свою чергу, офіційний курс гривні до євро скоротився з 1828,26 грн./100 євро (станом на 01.01.2015 рік) до 2622,31 грн./100 євро (станом на 01.12.2015 рік).

За 2016 рік знецінення національної валюти ще більше помітне на фоні співвідношення її курсу з іноземною. Так, за цей період офіційний курс гривні до долара скоротився з 2515,18 грн./100 дол. США (станом на 01.01.2016 рік) до 2719,09 грн./100 дол. США (станом на 01.12.2016 рік). Офіційний курс гривні до євро також скоротився з 2742,30 грн./100 євро (станом на 01.01.2016 рік) до 2842,26 грн./100 євро (станом на 01.12.2016 рік).

2017 рік також знаменувався знеціненням національної грошової одиниці. Офіційний курс гривні по відношенню до долара США скоротився з 2711,90 грн./100 дол. США (станом на 01.01.2017 рік) до 2806,72 грн./100 дол. США (станом на 01.12.2017 рік). Офіційний курс гривні до євро має наступну динаміку до скорочення: з

2882,75 грн./100 євро (станом на 01.01.2017 рік) до 3349,54 грн./100 євро (станом на 01.12.2017 рік).

На початку 2018 року ситуація щодо курсу національної валюти дещо змінилася, помітний невеликий ріст гривні відносно іноземних валют (долара, євро) протягом лютого 2018 року. Офіційний курс гривні по відношенню до долара США станом на 01.01.2018 рік складав 2800,88 грн./100 дол. США, а станом на 01.02.2018 рік – 2694,82 грн./100 дол. США (збільшення на 106,06 грн./100 дол. США або на 1 грн. 6 коп./1 дол. США). Офіційний курс гривні відносно євро станом на 01.01.2018 рік становив 3478,97 грн./100 євро, станом на 01.02.2018 рік – 3314,90 грн./100 євро (зростання на 164,07 грн./100 євро або на 1 грн. 64 коп./1 євро).

Дослідивши динаміку співвідношення курсу гривні до іноземних валют (долара, євро) визначено, що протягом 2013 – початку 2018 року національна валюта мала різку тенденцію знецінення, яке розпочалося в лютому 2014 року (зменшення офіційного курсу: +19 грн. 93 коп./1 дол. США; +27 грн. 98 коп./1 євро, відповідно).

Крім того, варто відзначити різку зміну курсу гривні до іноземних валют, що відбулася в лютому 2015 року (скорочення офіційного курсу: +11 грн. 61 коп./1 дол. США; +13 грн. 14 коп./1 євро). Після чого, національна гривня на короткий термін дещо укріпилася та утримувала позиції зростання. Проте, така ситуація протрималася не довго, і знову почалася тенденція знецінення національної валюти.

Аналізуючи основні причини знецінення національної грошової одиниці відносно іноземної валюти, перш за все, варто відзначити наступне. Україна є країною з сировинною економікою, тому її ВВП залежить, перед усім, від рівня зовнішніх цін щодо основних напрямів експорту (метал, руда, зерно). І навіть, враховуючи той факт, що аграрний сектор економіки все ще залишається прибутковим, воєнні дії на сході країни, де розташована велика частка підприємств видобувної та машинобудівної галузей промисловості, призвели до значного скорочення суми експортної валютної виручки, що в свою чергу, зумовило дефіцит іноземної валюти на валютному ринку України.

До переліку факторів, що посприяли девальвації гривні, варто додати і такі як: негативні ділові очікування, скорочення притоку прямих іноземних інвестицій, суттєве зростання витрат на обслуговування державного боргу, девальвація валют країн-торгових партнерів тощо [10, с. 10].

Крім цих факторів, варто згадати і про сезонні та психологічні фактори, що також сприяють падінню курсу національної валюти країни.

Проте, девальвація національної грошової одиниці має як негативні, так і позитивні моменти, до яких варто віднести:

1) значне зростання цін на імпортні товари, що призводить до їхнього витіснення з українського ринку, натомість, на їхнє місце стають товари-аналоги (або товари-замінники) вітчизняного виробництва (експортні товари), що сприятиме прибутковості як власних підприємств, так і поступовому зміцненню економіки держави;

2) зростання конкурентної боротьби між вітчизняними підприємствами за споживача, якісний товар, цінову політику, втримання позицій на ринковому сегменті тощо, що проявлятиметься у виробництві необхідної продукції (послуг);

3) пошук нових можливостей, наприклад, скорочення витрат для виробництва на основі заміни газового обладнання на електричне, чи інші види енергії, які при покупці та впровадженні є дорогими, але за короткий проміжок час себе повністю окуплять.

На значну увагу заслуговує оцінка валютних інтервенцій НБУ протягом 2013 – початку 2018 року (табл. 2).

Таблиця 2. Обсяг валютних інтервенцій НБУ від 01.01.2013 року до 01.02.2018 року, млн. дол. США

Період	2013 рік											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Продаж валюти	322,8	586,7	496,1	233,6	0,0	0,0	0,0	0,0	582,5	297,2	799,6	942,0
Купівля валюти	26,4	363,4	188,6	40,0	395,3	101,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Сальдо	-296,4	-223,3	-307,5	-193,6	395,3	101,2	0,0	0,0	-582,5	-297,2	-799,6	-942,0
Період	2014 рік											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Продаж валюти	1742,3	1895,1	0,0	0,0	786,4	0,0	0,0	309,6	833,7	3174,6	573,3	831,1
Купівля валюти	0,0	174,6	52,3	0,0	211,6	0,0	80,0	354,8	98,3	6,2	3,1	0,0
Сальдо	-1742,3	-1720,5	52,3	0,0	-574,8	0,0	80,0	45,2	-735,4	-3168,4	-570,2	-831,1
Період	2015 рік											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Продаж валюти	518,2	651,3	372,5	239,6	100,0	30,0	74,3	0,0	0,0	46,5	143,1	28,6
Купівля валюти	0,0	144,7	581,4	158,2	168,6	239,2	163,2	9,2	152,3	300,5	9,5	120,0
Сальдо	-518,2	-506,6	208,9	-81,4	68,6	209,2	88,9	9,2	152,3	254,0	-133,6	91,4
Період	2016 рік											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Продаж валюти	117,8	181,0	131,2	0,0	0,0	0,0	0,0	30,0	178,1	0,0	33,6	234,4
Купівля валюти	43,5	22,2	129,1	675,8	332,7	429,6	257,8	16,6	47,9	274,5	113,6	115,0
Сальдо	-74,3	-158,8	-2,1	675,8	332,7	429,6	257,8	-13,4	-130,2	274,5	80,0	-119,4
Період	2017 рік											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Продаж валюти	235,8	52,7	0,0	0,0	4,0	1,4	34,9	51,3	165,6	181,2	49,1	232,5
Купівля валюти	157,8	133,6	128,3	402,3	525,2	301,6	64,7	285,3	0,0	34,0	188,0	50,0
Сальдо	-78,0	80,9	128,3	402,3	521,2	300,2	29,8	234,0	-165,6	-147,2	138,9	-182,5
Період	2018 рік											
	01	02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Продаж валюти	266,8	30,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Купівля валюти	250,9	426,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Сальдо	-15,9	396,9										

Примітка: сформовано на основі даних джерела [7]

Проаналізувавши дані наведеної таблиці видно, що за 2013 рік загальна сума валютних інтервенцій склала 5375,4 млн. дол. США. Протягом 2014 року ситуація була наступною: сукупний обсяг інтервенцій становив 11127,0 млн. дол. США, тобто на 5751,6 млн. дол. США (зростання майже на 107 %) більше, ніж обсяг 2013 року. За 2015 рік сума валютних інтервенцій дорівнювала 4250,9 млн. дол. США, тобто скоротилася на -6876,1 млн. дол. США (-61,80 %) відносно результату 2014 року. Протягом 2016 року загальна сума валютних інтервенцій НБУ складала 3364,4 млн. дол. США, тобто, аналогічно, як і минулому році, динаміка даного результату є спадною, а саме: на -886,5 млн. дол. США (-20,85 %) менше, ніж сума 2015 року. За 2017 рік обсяг інтервенцій дорівнював 3279,3 млн. дол. США, тобто менше на -85,1 млн. дол. США (-2,5 %), ніж сума 2016 року.

Отже, дослідивши тенденції зміни загальної суми валютних інтервенцій НБУ виявлено, що протягом 2013-2014 років відбулося їхнє зростання, а вже починаючи від 2015 і по 2017 роки, на зміну зростанню суми, прийшов значний спад результату досліджуваного показника (рис. 2).

Протягом 2013-2014 років валютні інтервенції здійснювалися у вигляді продажу валюти, що було потрібно для згладжування курсових коливань та задоволення попиту на іноземну валюту на міжбанківському ринку в зв'язку з недостатньою пропозицією. Так, за 2013 рік обсяг продаж склав 4260,5 млн. дол. США, за 2014 рік – 10146,1 млн. дол. США (на 5885,6 млн. дол. США більше, порівняно з продажем валюти протягом 2013 року). Відповідно, обсяг купівлі становив: 2013 рік – 1114,9 млн. дол. США; 2014 рік – 980,9 млн. дол. США (менше в порівнянні з результатом 2013 року на – 134,0 млн. дол. США).

Протягом 2015 року ситуація не змінилася. Так, обсяг продажу склав 2204,1 млн. дол. США, а обсяг купівлі дорівнював 2046,8 млн. дол. США. Тобто, сальдо між купівлею та продажем валюти становило -157,3 млн. дол. США. І хоча, перевага була на стороні продажу валюти, все ж, порівняно з попередніми роками, спостерігається істотне

збільшення обсягу купівлі валюти, що здійснювався для поповнення власних резервів НБУ.

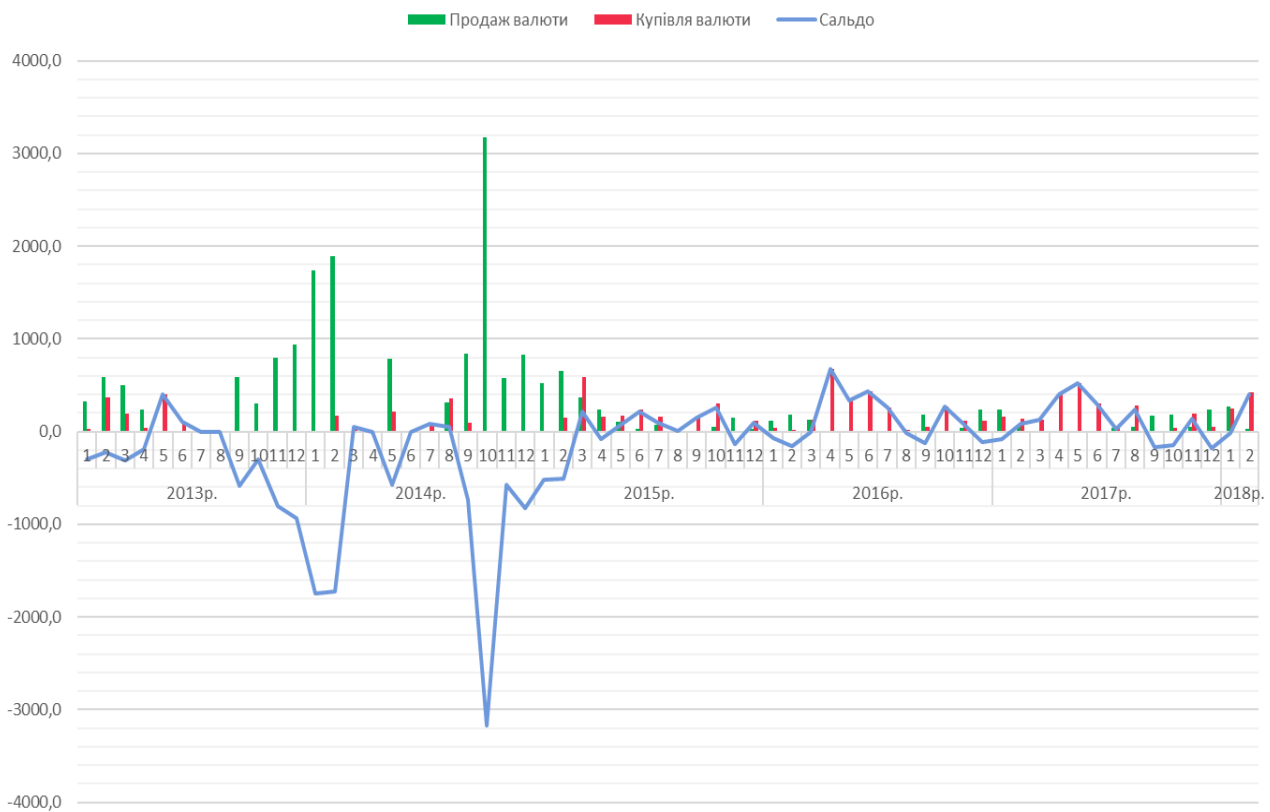

Рис. 2. Динаміка обсягу валютних інтервенцій НБУ від 01.01.2013 року до 01.02.2018 року, млн. дол. США

Примітка: сформовано на основі даних табл. 2

В 2016 році розмір придбання валюти є значно більшим (2458,3 млн. дол. США), відносно її продажу (906,1 млн. дол. США). Відповідно, сальдо проведених валютних інтервенцій НБУ дорівнювало 1552,2 млн. дол. США.

Протягом 2017 року, у зв'язку з подальшим знеціненням національної грошової одиниці, ситуація не змінюється. Так, розмір продажу складає 1008,5 млн. дол. США, обсяг купівлі валюти – 2270,8 млн. дол. США; сальдо дорівнює 1262,3 млн. дол. США.

На початку 2018 року, з незмінним курсом девальвації гривні, НБУ здійснив заходи щодо витрачання коштів з власних резервів, основною метою яких було задоволення попиту на валютному ринку та утримання курсу (станом на 01.01.2018 рік купівля валюти склала 250,9 млн. дол. США; продаж валюти – 266,8 млн. дол. США). Проте, вже протягом лютого 2018 року ситуація змінилася: купівля валюти становила 426,9 млн. дол. США; продаж валюти – 30,0 млн. дол. США).

Валютні інтервенції здійснюються НБУ на основі купівлі/продажу іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку. Крім того, інтервенції, які здійснює НБ, мають великий вплив на об'єми його міжнародних резервів.

Особливості здійснення валютних інтервенцій в умовах режиму інфляційного таргетування детально описано в представленій НБУ «Стратегії валютних інтервенцій НБУ на 2016-2020 роки». Зокрема, в даній стратегії зазначено основну мету її впровадження, яка включає: проведення політики інтервенцій, яка узгоджується з режимом інфляційного таргетування; формалізація операцій НБУ на валютному ринку; чітка та прозора комунікація ринку політики інтервенцій НБУ.

Крім того, в даній стратегії зазначено, що до 2014 року степінь втручання НБУ в роботу ринку є значним, а основним завданням інтервенцій виступає утримання фіксованого обмінного курсу.

Протягом 2014-2015 років степінь втручання все ще залишається значним, а головним завданнями виступають: мінімізація девальвації та забезпечення потреб у критичному імпорті (Нафтогаз, Енергоатом).

На даний час степінь втручання характеризується як обмежений, до основних завдань віднесено: згладжування функціонування валютного ринку; накопичення міжнародних резервів; підтримання механізму трансмісії.

Наступний етап розпочнеться після досягнення цільового рівня міжнародних резервів, степінь впливу повинен стати мінімальним, а основними завданнями визначено наступні: згладжування надмірної волатильності обмінного курсу, а також підтримання механізму трансмісії [9, с. 2].

Варто зазначити, що валютні інтервенції НБУ є доповненням до режиму інфляційного таргетування, оскільки їх задання в середньостроковій перспективі підтримують ціль НБУ з досягнення цінової стабільності. Адже, по-перше, валютні інтервенції виконують допоміжну роль щодо основного інструменту політики – відсоткової ставки. По-друге, НБУ не протидіє фундаментальним тенденціям на валютному ринку, які зумовлені ринковими факторами. Тобто, валютні інтервенції не змінюють напрям руху валютного курсу, а впливають лише на амплітуду та швидкість його зміни [9, с. 7].

На наступному етапі дослідження варто проаналізувати тенденції змін, що стосуються обсягів операцій із готівковою іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку України протягом 2013 – початку 2018 року (табл. 3).

Таблиця 3. Обсяги операцій із готівковою іноземною валютою НБУ від 01.01.2013 року до 01.02.2018 року, млн. дол. США

Період	2013 рік											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Придбана валюта банками в населення	1063,7	1113,5	1253,3	1571,8	1266,5	1288,2	1694,6	1553,7	1411,9	1617,9	1206,8	1287,8
Продана валюта банками населенню	1264,3	1335,1	1256,0	1454,0	1185,5	1220,4	1662,4	1689,9	2090,6	1833,9	1989,4	2228,0
Період	2014 рік											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Придбана валюта банками в населення	903,5	839,7	609,4	686,2	426,4	437,7	467,3	384,0	276,2	258,4	175,9	148,1
Продана валюта банками населенню	1562,0	1622,2	967,0	427,1	318,6	335,2	675,1	585,3	540,8	597,4	197,2	195,2
Період	2015 рік											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Придбана валюта банками в населення	89,6	194,3	169,1	238,0	207,3	223,6	207,9	201,2	214,5	173,4	133,1	180,3
Продана валюта банками населенню	109,0	67,9	39,9	32,6	30,0	44,3	72,3	49,1	47,6	68,7	62,9	59,6
Період	2016 рік											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Придбана валюта банками в населення	154,2	185,9	299,6	384,5	355,1	425,5	385,3	236,9	348,8	179,0	137,7	134,3
Продана валюта банками населенню	39,5	39,3	39,8	40,7	36,0	44,5	58,9	105,0	65,4	65,1	116,4	96,4
Період	2017 рік											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Придбана валюта банками в населення	197,8	272,7	456,1	647,6	805,2	771,2	830,1	791,3	706,1	709,6	735,6	801,7
Продана валюта банками населенню	144,4	186,8	265,0	291,7	356,0	432,6	502,8	597,5	665,5	712,0	695,9	736,5
Період	2018 рік											
	01	02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Придбана валюта банками в населення	837,3	699,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Продана валюта банками населенню	580,0	680,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Примітка: сформовано на основі даних джерела [7]

Дослідивши обсяги придбаної валюти банками від населення (рис. 3) визначено, що дана сума протягом 2013 року складала 16329,7 млн. дол. США, а сума купленої валюти населенням в банків дорівнювала 19209,5 млн. дол. США. Тобто, протягом 2013 року переважав продаж валюти населенню країни (-2879,8 млн. дол. США) відносно її купівлі.

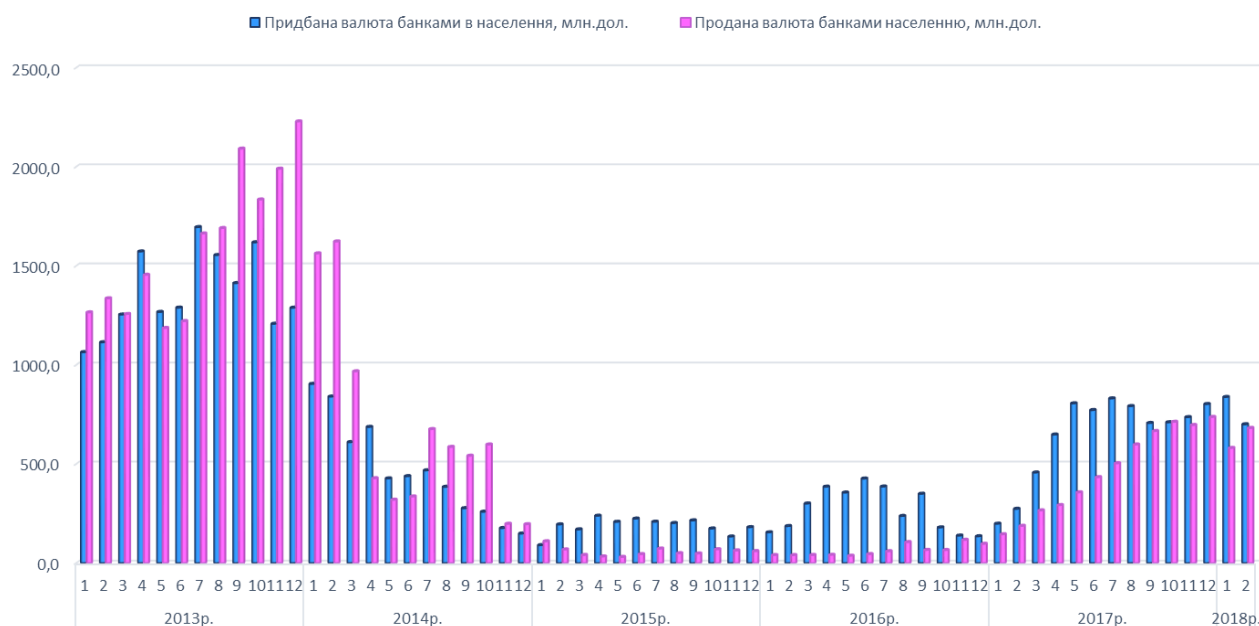

Рис. 3. Динаміка обсягів операцій із готівковою іноземною валютою НБУ від 01.01.2013 року до 01.02.2018 року, млн. дол. США

Примітка: сформовано на основі даних табл. 3

Протягом 2014 року ситуація з об'ємами готівкової іноземної валюти така ж сама як і в минулому році, тобто сума продажу іноземної валюти (8023,1 млн. дол. США) переважає над сумою купівлі (5612,8 млн. дол. США) в розмірі -2410,3 млн. дол. США.

В 2015 році НБУ запровадило обмеження на придбання іноземної валюти населенням країни, тому купівля валюти склала 2232,3 млн. дол. США, продаж, відповідно, становив 683,9 млн. дол. США (1548,4 млн. дол. США).

Протягом 2016 року зберігалася політика 2015 року що продажу іноземної валюти. Загальний обсяг купівлі валюти становив 3226,8 млн. дол. США, продаж – 747,0 млн. дол. США. Різниця була суттєвою – 2479,8 млн. дол. США.

За 2017 рік ситуація істотно послабилася з придбанням іноземної валюти населенням країни. Так, купівля іноземної валюти дорівнювала 7725,0 млн. дол. США, продаж – 5586,7 млн. дол. США, тобто різниця становила 2138,3 млн. дол. США.

На початок 2018 року показники купівлі іноземної валюти є вищими (станом на 01.02.2018 рік – 1536,8 млн. дол. США) над результатами її продажу (1260,9 млн. дол. США).

Як виявлено з проведених досліджень, протягом 2013-2014 років переважав продаж іноземної валюти банками населенню країни, значна частка якого припадала саме на 2013 рік (19209,7 млн. дол. США). Протягом 2014-2015 років помітний значний спад результатів як продажу, так і купівлі іноземної валюти. Протягом 2015-2017 років значно переважає обсяг купівлі банками іноземної валюти в населення, що пояснюється вилученням валютних заощаджень для фінансування поточних витрат населення країни на основі нестачі власних фінансових ресурсів. З 2016 року ситуація набирає тенденцію до зростання обсягів купівлі-продажу іноземної валюти.

Дана тенденція зміни обсягів операцій з готівковою іноземною валютою НБУ пояснюється тим, що із загостренням фінансово-політичної кризи в Україні необхідною умовою виступало застосування ефективних заходів щодо збереження стабілізації валютного ринку. Тому, починаючи від 2015 року було впроваджено суттєве обмеження на продаж готівкової іноземної валюти населенню країни. Дана ситуація продовжувалася до кінця 2016 року. А, вже починаючи від 2017 року дане обмеження отримало пом'якшуючий характер, а також, набагато спростилися і інші операції

пов'язані з іноземною валютою, зокрема, що стосується повернення відсотків (за користування іноземною валютою) іноземному інвестору.

Вартим уваги виступає і аналіз обсягів готівкових та безготівкових операцій з іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку України, а також оцінка зміни об'ємів міжнародних резервів протягом 2013 – початку 2018 року (табл. 4).

Таблиця 4. Обсяги операцій із готівковою та безготівковою іноземною валютою НБУ, а також об'єми міжнародних резервів від 01.01.2013 року до 01.02.2018 року, млн. дол. США

Період	2013 рік											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Готівкові операції	2328,0	2448,6	2509,3	3025,8	2452,0	2508,6	3357,0	3243,6	3502,5	3451,8	3196,2	3515,8
Безготівкові операції	39062,1	40716,0	39672,1	47897,2	38422,4	41622,8	53478,1	52081,0	49108,2	56979,5	61838,4	79862,1
Міжнародні резерви	24651,6	24709,9	24726,8	25241,8	22372,8	23245,2	22719,3	21651,9	21639,3	20632,3	18791,1	20415,7
Період	2014 рік											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Готівкові операції	2465,5	2461,9	1576,4	1113,3	745,0	772,9	1142,4	969,3	817,0	855,8	373,1	343,3
Безготівкові операції	89702,8	55067,0	33362,8	17262,3	16222,4	13833,5	16564,7	16138,0	15312,9	17171,7	11236,1	13948,6
Міжнародні резерви	17805,2	15462,3	15079,6	14225,8	17898,8	17083,2	16069,8	15832,0	16385,2	12586,7	9965,9	75332,3
Період	2015 рік											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Готівкові операції	198,6	262,2	209,0	270,6	237,3	267,9	280,2	250,3	262,1	242,1	196,0	239,9
Безготівкові операції	10007,1	11182,6	10482,5	9941,1	9422,9	9551,8	12473,6	11197,4	12066,2	13005,3	11923,2	13907,0
Міжнародні резерви	6419,7	5624,6	9969,9	9630,9	9918,0	10264,0	10375,5	12616,6	12773,9	12961,8	13148,0	13300,0
Період	2016 рік											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Готівкові операції	193,7	225,2	339,4	425,2	391,1	470,0	444,2	341,9	414,2	244,1	254,1	230,7
Безготівкові операції	7933,5	9735,9	11502,5	10702,4	9635,1	9912,0	10967,9	11753,4	12273,4	11832,3	6613,7	6358,0
Міжнародні резерви	13441,6	13489,5	12721,5	13241,0	13536,6	13981,7	14082,0	14103,6	15588,7	15514,5	15270,9	15539,3
Період	2017 рік											
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Готівкові операції	342,2	459,5	721,1	939,3	1161,2	1203,8	1332,9	1388,8	1371,6	1421,6	1431,5	1538,2
Безготівкові операції	5449,5	5383,5	6429,1	5464,2	5677,3	5980,2	6695,1	7963,8	8367,7	8840,6	9532,0	8686,0
Міжнародні резерви	15445,0	15460,3	15123,3	17175,1	17617,9	17970,0	17795,3	18035,5	18637,7	18735,9	18931,1	18808,5
Період	2018 рік											
	01	02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Готівкові операції	1417,3	1380,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Безготівкові операції	7710,2	8185,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Міжнародні резерви	18580,3	18409,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Примітка: сформовано на основі даних джерела [7]

Динаміка обсягів операцій із готівковою та безготівковою іноземною валютою НБУ, а також тенденції зміни об'ємів міжнародних резервів від 01.01.2013 року до 01.02.2018 року відображена на рис. 4.

Проаналізувавши та співставивши обсяги готівкових та безготівкових операцій, здійснених НБУ протягом п'яти останніх років видно, що результати проведення безготівкових операцій значно переважають готівкові операції протягом всього аналізованого періоду. За даними НБУ [7], за 2017 рік найбільша частка безготівкових

операцій припадає на торгові мережі – 52,4 %, також значний відсоток становлять операції, що здійснюються в мережі Інтернет – 39,0 %.

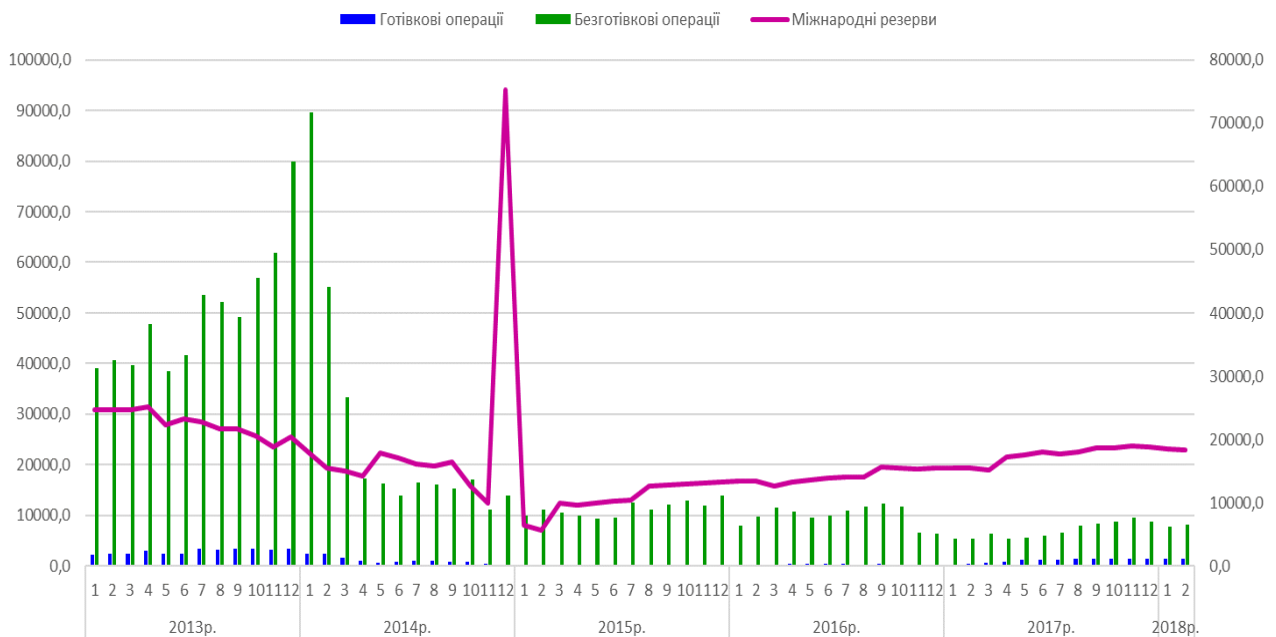

Рис. 4. Динаміка обсягів операцій із готівковою та безготівковою іноземною валютою НБУ, а також об'єми міжнародних резервів від 01.01.2013 року до 01.02.2018 року, млн. дол. США

Примітка: сформовано на основі даних табл. 4

Так, за 2013 рік сума готівкових операцій склала 35539,2 млн. дол. США, сума безготівкових операцій дорівнювала 600739,9 млн. дол. США. Сума міжнародних резервів становила 20415,7 млн. дол. США.

Протягом 2014 року ситуація з грошовими операціями була такою: готівкові операції дорівнювали 13635,9 млн. дол. США, тобто відбулося зменшення їх суми на -21903,3 млн. дол. США; безготівкові операції склали 315822,8 млн. дол. США, що є на -284917,1 млн. дол. США менше, порівняно з сумою 2013 року. Негативна тенденція скорочення результатів всіх грошових операцій пояснюється стрімким розвитком фінансово-політичної кризи в країні.

Міжнародні резерви за 2014 рік зросли (54916,6 млн. дол. США) та склали 75332,3 млн. дол. США. Дана тенденція зростання суми міжнародних резервів пояснюється наданням уряду країни, згідно даних НБУ [7], фінансової допомоги від Єврокомісії (617,0 млн. дол. США), МБРР (20,0 млн. дол. США), а також від розміщення ОВДП на суму 130 млн. дол. США.

За 2015 рік динаміка грошових операцій мала наступний характер: сума готівкових операцій НБУ складала 2916,2 млн. дол. США, що є на -10719,7 млн. дол. США менше, ніж у 2014 році; сума безготівкових операцій становила 135160,7 млн. дол. США, тобто скоротилася на -180662,1 млн. дол. США, порівняно з сумою 2014 року.

Міжнародні резерви дорівнювали 13300,0 млн. дол. США, тобто на -62032,3 млн. дол. США менше, ніж у минулому році. Значне скорочення як грошових операцій, здійснюваних НБУ, так і зменшення суми міжнародних резервів стало наслідком впливу кризових явищ в країні протягом 2015 року, а також стрімким зростанням суми загального боргу країни.

В 2016 році розмір грошових операцій змінився наступним чином: сума готівкових операцій склала 3937,8 млн. дол. США, тобто на 1057,6 млн. дол. США

більше, порівняно з минулим періодом; безготівкові операції становили 119220,1 млн. дол. США, що є меншим в порівнянні з минулим роком на -15940,6 млн. дол. США. Сума міжнародних резервів зросла на 239,3 млн. дол. США, та склала 15539,3 млн. дол. США. Дані тенденції зміни об'ємів грошових операцій пов'язані із впровадженням нових стратегічних напрямів в діяльності НБУ для покращення економічної ситуації в країні та мінімізації кризових явищ.

Протягом 2017 року розміри грошових операцій змінилися, а саме: готівкові операції склали 13311,7 млн. дол. США, тобто на 9337,9 млн. дол. США більше, ніж в 2016 році; безготівкові операції дорівнювали 84469,0 млн. дол. США, що є на -34751,1 млн. дол. США менше за результат минулого року. Сума міжнародних резервів становила 18808,5 млн. дол. США, тобто збільшилася на 3269,2 млн. дол. США. Протягом 2017 року спостерігається, як і в минулому році, зростання суми готівкових операцій НБУ, а також збільшення суми міжнародних резервів.

На початок 2018 року помітне зростання суми безготівкових операцій НБУ. Крім того, варто відзначити, що на початок року міжнародні резерви зазнали незначного скорочення, і станом на 01.02.2018 рік складають 18409,8 млн. дол. США. Проте, якщо проаналізувати результат цього фінансового показника за 2017 рік, то згідно даних НБУ [7], визначено, що його значення зросло на 21 %, відносно даних минулого періоду (2016 року). Дана тенденція пояснюється значним надходженням від МВФ на суму приблизно 1 млрд. дол. США, а також купівлею НБУ валюти на суму 1,3 млрд. дол. США на основі здійснення валютних інтервенцій.

Формування валютних резервів в Україні, включаючи всі минулі та наявні фінансово-політичні кризи, не можна назвати стабільним. Адже, результат даного показника то зростає, то скорочується. Наявний і той факт, що українській економіці не вистачає власних фінансових ресурсів. Це проявляється в зростанні суми загального боргу країни, недостатній сумі державного бюджету тощо. Ситуацію рятували різноманітні фінансові вливання з-за кордону. Проте, припинення співпраці з МВФ трансформується в ще один досить високий ризик для української економіки. Тому, для того, щоб справді досягти певного рівня стабілізації фінансово-економічних процесів у країні, необхідно сформувати певну поетапну програму для виходу з наявної кризи, основним пунктом якої має бути розвиток вітчизняної економіки.

5. Висновки та пропозиції.

Провівши дослідження динаміки офіційного курсу національної грошової одиниці до іноземних валют, виявлено значну, як інфляцію, так і девальвацію гривні.

До негативних факторів, що спричинили значний вплив на знецінення гривні належать як зовнішні (відсутність траншів від МВФ; суттєве скорочення припливу прямих іноземних інвестицій; загострення воєнно-політичної ситуації з Росією; значне зростання ціни на газ та нафту), так і внутрішні (стрімкий розвиток інфляційних процесів в державі; підготовка до початку проведення передвиборчої компанії 2019 року).

Проте, крім негативних аспектів знецінення грошової одиниці, варто виділити і позитивні моменти. Так, до основних факторів, що мають позитивний вплив на існуючу ситуацію можна віднести сезонність (традиційне святкування релігійних та суспільних свят), яка потягне за собою ділову активність. Також, не слід забувати і про те, що й досі в країні відбувається стабільне надходження грошових переказів від заробітчан.

Проаналізувавши динаміку валютних інтервенцій, які здійснював НБУ, виявлено, що протягом 2013-2014 років відбулося їхнє зростання, а вже починаючи від 2015 і по 2017 роки, на зміну зростанню суми, прийшов значний спад результату. На даний час степінь втручання НБУ характеризується політикою обмеження, що проявляється в

згладжуванні функціонування валютного ринку, накопиченні міжнародних резервів, а також підтримці механізму трансмісії.

З проведених досліджень визначено, що протягом 2013-2014 років переважав продаж іноземної валюти банками населенню країни, за 2014-2015 роки помітно значний спад результатів як продажу, так і купівлі іноземної валюти. Протягом 2015-2017 років переважає обсяг купівлі банками іноземної валюти в населення, що пояснюється вилученням валютних заощаджень для фінансування поточних витрат населення країни на основі нестачі власних фінансових ресурсів. З 2016 року ситуація набирає тенденцію до зростання обсягів купівлі-продажу іноземної валюти. Дана динаміка щодо обсягів операцій з готівковою іноземною валютою НБУ пояснюється тим, що із загостренням фінансово-політичної кризи в Україні необхідною умовою виступало застосування ефективних заходів щодо збереження стабілізації валютного ринку.

Порівнявши обсяги готівкових та безготівкових операцій, здійснених НБУ протягом п'яти останніх років видно, що результати проведення безготівкових операцій значно переважають готівкові операції протягом всього аналізованого періоду.

Формування валютних резервів в Україні не має стабільного характеру. Тому, для того, щоб досягти певного рівня стабілізації фінансово-економічних процесів у країні, необхідно сформувавши певну поетапну програму для виходу з наявної кризи, основним пунктом якої має бути розвиток вітчизняної економіки.

Author details (in Russian)

ВАЛЮТНЫЙ РЫНОК УКРАИНЫ: ОЦЕНКА ТЕНДЕНЦИЙ ИЗМЕНЕНИЯ И ГЛАВНЫЕ АНТИКРИЗИСНЫЕ МЕРЫ ПОЛИТИКИ СТАБИЛИЗАЦИИ

Ирина Химич*, Наталия Юрык**, Ирина Котовская***

**Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя,
ул. Русская, 56, г. Тернополь, 46001, Украина
e-mail: khynych31@gmail.com*

к.э.н., доцент кафедры экономики и финансов

***Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя,
ул. Русская, 56, г. Тернополь, 46001, Украина
e-mail: malvina242977@gmail.com*

к.э.н., доцент кафедры менеджмента в производственной сфере

****Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя,
ул. Русская, 56, г. Тернополь, 46001, Украина
e-mail: ira.tsozats@gmail.com*

к.э.н., доцент кафедры менеджмента в производственной сфере

Аннотация. В данной статье рассмотрены особенности функционирования валютного рынка Украины в течение 2013 года – в начале 2018 года. Исследована динамика результатов основных показателей валютного рынка страны за анализируемый период. Проанализированы тенденции изменения официального курса национальной денежной единицы (гривны) по отношению к основным иностранным валютам (доллару, евро). Рассмотрена динамика объемов валютных интервенций, проведенных Национальным банком Украины. Исследованы изменения объемов операций с наличной иностранной валютой на основе ее купли-продажи банковскими учреждениями. Предоставлена динамика соотношения объемов операций с наличной и безналичной иностранной валютой Национальным банком Украины, а также исследованы тенденции изменения объемов международных резервов. На основе

полученных данных описаны основные антикризисные меры для стабилизации ситуации на валютном рынке страны.

Ключевые слова: валютный рынок; иностранная валюта; национальная валюта; официальный курс; девальвация; антикризисные меры; инфляция; валютный курс; международные резервы; процентная ставка; валютные интервенции; международные резервы.

Author details (in English)

EXCHANGE MARKET OF UKRAINE: ASSESSMENT OF TRENDS AND MAIN CRISIS ACTIVITIES OF THE STABILIZATION POLICY

Iryna Khymych*, Nataliya Yuryk**, Iryna Kotovska***

*Ternopil Ivan Puluj National Technical University,

56 Ruska str., 46001, Ternopil, Ukraine

e-mail: khymych31@gmail.com

Ph.D., Assoc. Prof., Department of Economics and Finance

**Ternopil Ivan Puluj National Technical University,

56 Ruska str., 46001, Ternopil, Ukraine

e-mail: malvina242977@gmail.com

Ph.D., Assoc. Prof., Department of Management in Manufacturing Sphere

***Ternopil Ivan Puluj National Technical University,

56 Ruska str., 46001, Ternopil, Ukraine

e-mail: ira.tsozats@gmail.com

Ph.D., Assoc. Prof., Department of Management in Manufacturing Sphere

Abstract. The article deals with the features of the functioning of the Ukrainian exchange market for the period 2013-2018. Ukrainian foreign exchange market's key indicators and dynamics of their results have been analyzed. Trends in the official exchange rate (OER) of the national currency (UAH) to foreign currencies (USD, EUR) were studied. The dynamics of volumes of foreign exchange interventions conducted by the National Bank of Ukraine was considered. The change in the volume of foreign-currency transaction (purchase/sale) by banking institutions have been investigated in this article. The paper gives a detailed analysis of the dynamics of the ratio of cash and non-cash foreign currency transactions' volume by the National Bank of Ukraine, as well as the tendency of changes in the volumes of international reserves. The obtained results make it possible to describe the main crisis measures to stabilize the situation on the currency market of the country.

Key words: foreign exchange market; foreign currency; national currency; official exchange rate; devaluation; crisis measures; inflation; exchange rate; international reserves; interest rate; currency interventions.

Appendix A. Supplementary material

Supplementary data associated with this article can be found, in the online version, at

<http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2018/18higzps.pdf>

Funding

The authors received no direct funding for this research.

Citation information

Khymych, I., Yuryk, N. & Kotovska, I. (2018) Valiutnyi rynek Ukrainy: otsinka tendentsii zminy ta osnovni antykrizovi zakhody polityky stabilizatsii [Exchange market of Ukraine: assessment of trends and main crisis activities of the stabilization policy]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava* [Socio-Economic Problems and the State] (electronic journal), Vol. 18, no. 1, pp. 149-165.

Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2018/18higzps.pdf>

Використана література:

1. Береславська О. Девальвація гривні та спричинені нею виклики для України / О. Береславська // Вісник НБУ. – № 2. 2015. – С. 26-33.
2. Бодрова Н. Е. Теоретичні аспекти управління валютними інтервенціями Центральним банком / Н. Е. Бодрова // Фінансовий простір. – № 1. – 2015. – С. 43-47: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1501/15bnetau.pdf>.
3. Вдовиченко Н. Є. Інфляція та її вплив на економіку України / Н. Є. Вдовиченко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – № 1 (78). – 2-15. – С. 93-102: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2015/%E2%84%961\(78\)/uazt_2015_1_12.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2015/%E2%84%961(78)/uazt_2015_1_12.pdf).
4. Дзюблюк О. В. Банки у системі організації валютних відносин: Монографія / О. В. Дзюблюк, О. М. Владимир. – Тернопіль: ТЗОВ «Терно-граф», 2014. – 296 с.
5. Дзюблюк О. В. Іноземний капітал у банківській системі України: Вплив на розвиток валютного ринку та діяльність банків / О. В. Дзюблюк, О. М. Владимир // Вісник НБУ. – № 5. 2014. – С. 26-33.
6. Король М. М. Валютний ринок України: стан, проблеми й перспективи / М. М. Король, О. Р. Стасишина // Сталий розвиток економіки. – № 3. – 2015. – С. 65-70.
7. Національний банк України (офіційне Інтернет-представництво): Статистика: Статистика зовнішнього сектору: Показники валютного ринку (від 2013 року по лютий 2018 року): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693080.
8. Національний банк України (офіційне Інтернет-представництво): Монетарна політика: Стратегія монетарної політики на 2016-2020 роки. – К., 2015. – 12с.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=20985224&cat_id=68677.
9. Національний банк України (офіційне Інтернет-представництво): Стратегія валютних інтервенцій Національного банку України на 2016-2020 роки. – К., 2016. – 14 с.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=38098167>.
10. Національне рейтингове агентство «Рюрік»: Аналітичний огляд валютного ринку України за підсумками 2015 року. – 21 с.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/Currency_4_2015.pdf.
11. Пасічник А. Г. Валютний ринок України: аналіз сучасного стану та шляхи вдосконалення / А. Г. Пасічник // Формування ринкових відносин в Україні. – № 1 (164). – 2015. – С. 37-43.
12. Перехрест Л. М. Валютна інтервенція як метод регулювання валютного ринку в умовах вітчизняної економіки / Л. М. Перехрест, Л. Ю. Баранюк // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – № 1. – 2014. – С. 162-171.

References

1. Bereslavska, O. (2015) Devalvatsiia hryvni ta sprychyneni neiu vyklyky dlia Ukrainy [Hryvnia devaluation and its challenges to Ukraine]. Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy. – Herald of the National Bank of Ukraine, 2, 26-33 [in Ukrainian].
2. Bodrova, N. E. (2015) Teoretychni aspekty upravlinnia valiutnymy interventsiiamy Tsentralnym bankom [Theoretical aspects of Central bank's currency interventions management]. Finansovyi prostir. – Financial space, 1, 43-47. Retrieved from: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1501/15bnetau.pdf> [in Ukrainian].
3. Vdovichenko, N. E. (2015) Inflitsiia ta yii vplyv na ekonomiku Ukrainy [Inflation and its impact on the economy of Ukraine] Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo. –

- Foreign trade: economics, finance, law, 1, 93-102. Retrieved from: [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2015/%E2%84%961\(78\)/uazt_2015_1_12.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2015/%E2%84%961(78)/uazt_2015_1_12.pdf) [in Ukrainian].
4. Dziubliuk, O. & Vladymyr, O. (2014) Banky u systemi orhanizatsii valiutnykh vidnosyn [Banks in the system of organization of currency relations]. Ternopil: TzOV «Terno-hraf» [in Ukrainian].
 5. Dziubliuk, O. & Vladymyr, O. (2014) Inozemnyi kapital u bankivskii systemi Ukrainy: Vplyv na rozvytok valiutnoho rynku ta diialnist bankiv [Foreign capital in the banking system of Ukraine: an impact on the currency market development and banks activity]. Visnyk NBU. – Herald of the National Bank of Ukraine, 5, 26-33 [in Ukrainian].
 6. Korol, M. M. & Stasyshyna, O. R. (2015) Valiutnyi rynek Ukrainy: stan, problemy y perspektyvy [Currency market of Ukraine: condition, problems and prospects]. Stalyi rozvytok ekonomiky. – Sustainable development of economy, 3, 65-70 [in Ukrainian].
 7. Natsionalnyi bank Ukrainy (ofitsiine Internet-predstavnytstvo): Statystyka: Statystyka zovnishnoho sektoru: Pokaznyky valiutnoho rynku [National Bank (Official website): Statistics: External sector statistics: Foreign exchange market]. Retrieved from: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693080 [in Ukrainian].
 8. Natsionalnyi bank Ukrainy (ofitsiine Internet-predstavnytstvo): Monetarna polityka: Stratehiia monetarnoi polityky na 2016-2020 roky. [National Bank (Official website): Monetary policy: Monetary Policy Strategy for years 2016-2020]. Retrieved from: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=20985224&cat_id=68677 [in Ukrainian].
 9. Natsionalnyi bank Ukrainy (ofitsiine Internet-predstavnytstvo): Stratehiia valiutnykh interentsii Natsionalnoho banku Ukrainy na 2016-2020 roky [National Bank (Official website): Strategy of foreign exchange interventions of the National Bank of Ukraine for 2016-2020 years]. Retrieved from: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=38098167> [in Ukrainian].
 10. Natsionalne reitynhove ahentstvo «Rurik»: Analitychnyi ohliad valiutnoho rynku Ukrainy za pidsumkamy 2015 roku [National rating agency “Rurik”: An analytical review of the Ukrainian currency market by the results of 2015]. Retrieved from: http://rurik.com.ua/documents/research/Currency_4_2015.pdf [in Ukrainian].
 11. Pasichnyk, A. H. (2015) Valiutnyi rynek Ukrainy: analiz suchasnoho stanu ta shliakhy vdoskonalennia [Foreign exchange market of Ukraine: analysis of the current state and ways of improvement]. Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini. – Formation of market relations in Ukraine, 1, 37-43 [in Ukrainian].
 12. Perekhrest, L. M. & Baranyuk, R. Y. (2014) Valiutna interentsiia yak metod rehuliuвання valiutnoho rynku v umovakh vitchyznianoї ekonomiky [Currency intervention as method of adjusting of currency market in the conditions of domestic economy]. Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy. – Collection of scientific works of the National University of State Tax Service of Ukraine, 1, 162-171 [in Ukrainian].

© 2018 Socio-Economic Problems and the State. All rights reserved.
 This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.
 You are free to:
 Share — copy and redistribute the material in any medium or format Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.
 The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.
 Under the following terms:
 Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made.
 You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.
 No additional restrictions
 You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Socio-Economic Problems and the State (ISSN: 2223-3822) is published by Academy of Social Management (ASM) and Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University (TNTU), Ukraine, Europe.

Publishing with SEPS ensures:

- Immediate, universal access to your article on publication
- High visibility and discoverability via the SEPS website
- Rapid publication
- Guaranteed legacy preservation of your article
- Discounts and waivers for authors in developing regions

Submit your manuscript to a SEPS journal at <http://sepd.tntu.edu.ua>

